

OPPRETTELSEN AV LADEMOEN KUNSTNERVERKSTEDER

Bakgrunn for etableringen

Kunstnerne definerer hva som er viktig i dagens samfunn. Det er nærmest en universell enighet om at framtidens sunne og konkurransedyktige byer vil bli de som har en sterk kulturell infrastruktur som aktivt bygger opp om kulturelle uttrykk i alle former. Dr. Richard Sennet, professor i historie og sosiologi ved New York University uttalte dette under konferansen The Artist in the changing City i London i 1992.

Samme år gjennomgikk Trondheim kommune sin hittil største omorganisering. Kulturadministrasjonen ble også endret, og nye strategier skulle utvikles for å takle utfordringene innen kulturområdet. Kunstnerne på Bakke Gård, og ellers i byen, hadde lenge bedt kommunen om hjelp for å få bedre og større lokaler til sin virksomhet. Alternativene som ble vurdert, ble enten for dyre eller de var lite egnet som atelierbygg.

Teatergrupper, forfattere, billedkunstnere og kunsthåndverkere hadde på dette tidspunkt tilhold i Kjøpmannsgata 42. Kommunen ønsket å tømme bygget slik at det kunne avhendes og tas i bruk til andre formål. Det samme gjaldt Bakke gård som var nedslitt og i dårlig forfatning. Teaterhuset Avant Garden var under bygging i Folkets Hus. Friteatergruppene ville der få et bedre tilbud.

Sommeren 1992 ble det klart at Lademoen skole skulle legges ned. Elevgrunnlaget på Lademoen hadde blitt for lite. Endelig hadde man et utgangspunkt som kanskje kunne gi en brukbar løsning. Trondheim bygg og eiendom vurderte at hovedbygningen var vanskelig å leie ut fordi den hadde begrensede bruksmuligheter. Det ble derfor satt fokus på hvilke andre allmenntilgjengelige formål som mest hensiktsmessig kunne lokaliseres i bygningen.

Prinsipielle vurderinger og veivalg for konseptet

En ombygging av Lademoen skole ville koste selv om en begrenset innsatsen til et minimum. Det var lite realistisk å gjøre regning med markedspris for utleie av lokaler til kunstnere. Til nå hadde kommunens innsats innen området visuell kunst vært begrenset. Var tilskudd til etablering av en billig produksjonsarena det viktigste virkemiddelet når tiltak innen dette kunstområdet skulle prioriteres?

Med utgangspunkt i ca. 3000 m² gulvflate var valgmulighetene mange. Skulle dette bli et rent atelierbygg eller noe annet? Diskusjonen ble reist både innad i kommunen og blant kunstnerne. Var det i det hele tatt behov for et så stort bygg til kunstnerne i Trondheim?

Konklusjonen ble at kommunen avsto fra ordinær husleie, og at kunstnerne måtte dekke de rene driftskostnadene for bygget. I tillegg skulle kommunen bidra med midler til et minimum av bygningsmessig tilpasning til den nye bruken. Dette ble vedtatt av det daværende kommunerådet med 8 mot 1 stemme.

På forhånd var det innhentet opplysninger om eksisterende atelier- og verkstedbygg i resten av landet og i andre land. Konferansen The artist in the changing City var til god hjelp. Denne samlet kunstnere, administratorer, prosjektutviklere, byråkrater og politikere fra store deler av verden til foredrag og erfaringsutveksling gjennom tre dager. Med dette og annen erfaring som bakteppe samarbeidet kommunens ansatte med kunstnerne for å finne den beste løsningen for etableringen av LKV.

Valget ble til slutt å satse på utvikling av et felles produksjonsmiljø rundt et konsept som hittil ikke hadde vært utprøvd i Norge. Dette gjenspeiles i det overordnede målet for Lademoen Kunstnerverksteder: - å etablere et kompetansesenter for profesjonell produksjon og utvikling

av visuell kunst som vil styrke og utvikle individuelle og kollektive ressurser, forskning og kommunikasjon.

Kommunen sluttet seg til intensjonene med dette ambisiøse målet og har siden innflyttingen i 1993 lagt til rette for en slik utvikling.

Et hus som rommet kombinasjonen av muligheter for arbeidsfellesskap og individuell konsentrasjon dannet det ideologiske fundamentet. For kommunen var det viktig å ta utgangspunkt i tiltak som ville ha størst effekt for å fremme kunstnerisk produksjon og kompetanseutvikling:

Kommunen har, ut over det å stille huset til disposisjon til en meget rimelig leie, bidratt med planleggerkompetanse til utvikling av lokaler og uteområder. Det er gitt betydelige beløp til investering i både lokaler, maskiner og verktøy. Fra 1998 er det gitt tilskudd til drift av fellesverkstedene og gjesteatelierordningen. Det er gitt mindre støttebeløp til ulike prosjekt. Sist er det gitt midler til etablering av en avtale med fondet Bursaries for Artist, UNESCO-Ashberg om gjennomføringen av et program som finansierer opphold for gjestekunstnere fra økonomisk vanskeligstilte land i inntil tre måneder hvert år. Ordningen er en prøveordning for 5 år. Det skal deretter vurderes om den skal videreføres og evt. utvides til også å gjelde andre kunstformer.

Refleksjoner etter ti års drift

Det har vært avgjørende for utviklingen av LKV at offentlige instanser utenfor kommunen også har gitt betydelig støtte til investeringene i bygget. Etableringsfasen tok flere år. Leietakerne var til tider svært frustrerte over dette. Ulike løsninger for håndtering av driftssituasjonen ble diskutert. Konklusjonen ble til slutt ble å etablere en selvstendig stiftelse til drift av kunstnerverkstedene. Dette forutsatte at kommunen gikk inn med driftsstøtte til stiftelse hvilket ble vedtatt fra og med 1998.

Hvor langt har så LKV kommet i forhold til intensjonene i målformuleringene? Foruten hovedmålet som er gjengitt foran har LKV satt seg som mål å bygge opp komplette kunstnerverksteder i en region hvor det fra før ikke finnes slike tilbud. Visjonen var også at senteret kunne bli et senter med spisskompetanse ikke bare for Midt-Norge men for hele det Midt-Nordiske område. Målet var i tillegg å bli:

- Et sted for styrking og utvikling av individuelle og kollektive ressurser, undersøkelser og kommunikasjon.
- Et selvstendig laboratorium for visuell forskning.
- Et senter som ivaretar de nyutdannede billedkunstnerne fra Kunstakademiet i Trondheim.
- Et tilbud om arbeidsplass og miljø, der dette er med på å øke antallet kunstnere i Trondheim.

Disse målformuleringene er hentet fra den første søknaden til Norsk Kulturråd om støtte til investeringer i fellesverkstedene. Å utvikle et kompetansesenter er en krevende oppgave. Det kan være samlet mye kunnskap og kompetanse under et felles tak uten at det dermed kan sies å være et kompetansesenter. I dette begrepet ligger forventningen om en utadrettet virksomhet hvor samlingen av faglighet og kunnskap skal komme til nytte for omverdenen i utstrakt grad. Det er nok en overdrivelse å si at alle målene er oppnådd, men det er helt klart at utviklingen følger den kursen som først ble staket opp.

Det er gjort mange nyttige erfaringer i de ti årene som har gått. Kanskje er det nå betimelig å gjenoppta måldiskusjonen. Skal strategiene fortsatt være de samme, eller er tiden moden for å gjøre endringer?

Årsmeldingene viser at det fortsatt er et uutnyttet potensiale knyttet til den eksterne bruken av fellesverkstedene. Bør det satses mer på kursvirksomhet og kompetansebygging, og hvordan kan kapasiteten til fellesverkstedene utnyttes bedre?

Det er også et spørsmål om balansen er riktig mellom antallet atelierer med ordinære kontrakter og antallet kontrakter med begrenset leietid forbeholdt nyutdannede kunstnere.

Hva så med Trondheim kommune?

Under budsjettbehandlingen i kommunen stilles det hvert år spørsmål om kommunen bruker skattepengene riktig. Hvordan brukes de offentlige midlene, hva investeres, hva får samfunnet tilbake? I vrømmelen av mange behov og gode ideer er dette en riktig og viktig diskusjon.

For å gjøre de riktige kortsiktige prioriteringene i et langsiktig perspektiv har bystyret vedtatt en ny kommuneplan. Kunstens og kulturens betydning i byens utvikling er tillagt stor vekt i denne. Dette gjelder både investering i kunstneres produkter gjennom økt satsing på kunst i offentlig rom, men også bruken av kunstneres kunnskap og kompetanse i kunstformidlingen og i interaksjon med byens øvrige befolkning.

Utviklingen av strategiene for å omsette kommuneplanen til praksis er en kontinuerlig prosess. Når dette skrives har prosessen så vidt kommet i gang. Fagmiljøet ved Lademoen Kunstnerverksteder er et viktig element i utviklingen av kommunens samlede kulturpolitikk. Dette gjelder miljøet som samtale- og samarbeidspart for kommunen og som faglig drivkraft i Trondheim. I tider hvor tilgangen til midler ikke oppleves som optimal, er det desto viktigere at det er rom for å vurdere hvordan en kan skape den største effekten av det man faktisk har.

I Trondheim er det gode tradisjoner for institusjonelt og tverrfaglig samarbeid. Lademoen Kunstnerverksteder har ofte gått inn for å skape slike situasjoner for realisering av interessante kunstprosjekt. Det finnes et potensiale i dette som kan utvikles videre. I kommuneplanen legges det vekt på kommunens rolle som tilrettelegger for aktivitet og tverrfaglig samarbeid. Oppfølgingen og konkretiseringen av dette er også en av kommunens utfordringer. Samhandling med Lademoen Kunstnerverksteder blir derfor viktig også i årene som kommer, da dette er en av byens sentrale arenaer for kunstnerisk utvikling og kommunikasjon.

Med hilsen fra Trondheim kommune
Kjersti Lerseth
rådgiver

Anne-Helga Henning: Gjennom skogen. Tegning 2003

